

Mordet i Ejby 1842

Den 17. Januar 1842 ganske tidligt om Morgenen gik den 22-aarige Karl Jens Peder Hansen fra Kyndeløse ned over Ejby Marker til Gaardmand Jens Peder Andersen, hvor han havde Arbejde som Tærskemand. Fra Kyndeløse var der en Sti over Marken, der førte til Landevejen mellem Ejby og Langtved. Stien passerer den lille Aa., der udspringer ved Torkildstrup og løber ud i Fjorden. Ved Aaen begyndte et stort Stengærde, som strakte sig langt imod Syd. Paa denne Sti fandt Jens Peder Hansen et blodigt og forslaaet Lig af en Mandsperson liggende med Ansigtet mod Jorden, og rundt omkring var Sneen farvet rød af Blod.

Stedet var meget afsidesliggende, og de store Bakker spærrede al Udsigt. Kun to Huse mod Nord i 2-300 Skridts Afstand, som beboedes af Anders Larsen og Niels Mortensen, kunde man se fra Stedet. Stien var ret ubefærdet og benyttedes kun af Egnens Folk, naar de gik til og fra Arbejde.

Jens Peder Hansen kendte ikke den myrdede og gik derfor videre til sin Husbond og fortalte, hvad han havde set. Da Sognefogden, Gaardmand Jørgen Jensen, Ejby, ikke var hjemme, satte Jens Peder

Andersen sig paa en Hest og red til Ryegaard, hvor han traf Sognefogden og fortalte om Mordet. Denne tog straks ud til Gerningsstedet sammen med J. P. Andersen og Tjenestekarlen. Den myrdede lag der endnu næsegrus i Sneen, men da de vendte ham om, var Ansigtet saa blodoverstrømmet, at det var umuligt at identificere ham. De blev derfor enige om at bære den myrdede til Jens Peder Andersens Gaard, men paa Vejen dertil fik man en Anelse om, at det kunde ligne Husmand Niels Jørgensen. Mordet var imidlertid blevet bekendt i Byen, og flere Beboere kom til af Nysgerrighed, blandt disse Parcellist Anders Pedersens Søn Rasmus. Sognefogden gav da Ordre til Drengen om at løbe hen til Niels Jørgensen og spørge, om Manden var hjemme. Faa Øjeblikke efter kom Drengen rædselsslagen og berettede: Der ligger to, som er slaaget ihjel, vist baade Marie Niels Jørgens og Jørgen, den 12aarige Søn.

Nu gik de tre Mænd over til Niels Jørgensens Hus, hvor der mødte dem et frygteligt Syn. Drengen laa ved Forstuedøren med knust Hoved i en stor Blodpøl, medens Konen laa længere inde i Stuen ogsaa med knust Hoved, med den ene Haand omklamrede hun Benet paa en Stol. En Vogn blev nu straks sendt de 2½ Mil til Roskilde for at hente Læge og Politi, men først Kl. 9 om Aftenen mødte Herredsfoged de Coninck og satte Retten i Niels Jørgensens Hus. Herredsfogden flyttede senere Retten til Ryegaard, hvor Vidnerne sag maatte møde og afgive Forklaringer.

Mistanken blev straks rettet mod to Personer, nemlig Niels Mikkelsen, der 1839 var blevet løsladt fra Slaveriet, og Frederik Christian Nielsen, boende i Ejby og Englerup. En Husundersøgelse blev foretaget hos dem begge, men uden Resultat. Herredsfoged de Coninck kom dog hurtigt paa et Spor, som efter mange og lange Forhør tilsidst naaede Gerningsmændene. Husmand Niels Rasmussen af Langtved forklarede for Retten, at sidste Helligtrekonger, Torsdagen den 7. om Morgenen mellem 4 og 5, blev han vækket ved, at der blev banket paa og tillige blev kaldet »Niels«. Paa hans Spørgsmaal, hvem det var, blev der svaret »Worm« med Opfordring til at lukke op. Skønt hans Kone ikke var for, at der skulde lukkes op, stod han dog op og gik til Forstuedøren, som han aabnede. Foruden Worm, der stod lige uden for Døren, var der en anden Person, i hvem han straks kendte Frederik Larsen, Søn af Bødker Lars Larsen, boende i Venslev. De to blev i Huset til Kl. 6, og Niels Rasmussen gik derefter sammen med dem, da hans Kone gerne vilde af med dem.

Hvad Talen var om paa Vejen fra Langtved til Vejen, der drejer henimod Jens Nielsens Enkes Gaard, mindedes han ikke nærmere, men da de skiltes ved Enkens Gaard, spurgte Frederik Larsen, der hidtil havde været meget ordknap, om ikke et af de omliggende Huse var det, som den lille Niels Jørgensen, kaldet »Gutten«, beboede. Niels Rasmussen viste ham da Niels Jørgensens Hus og spurgte, om han ikke skulde i Besøg dér, da Niels Jørgensen jo var af hans Familie. Herpaa svarede Frederik ikke, men derimod ytrede han: »Det er jo en rig Knægt eller Knort den«. Niels Rasmussen svarede: »Ja, han staar sig godt, og det kan han nok, da han skal være gerrig og kun har et Barn«. Frederik, der bar en stor Prygel, paalagde ham ikke at omtale at have set ham. Det andet Spor kom Mordet nærmere.

Gaardmand Niels Dinesen af Kyndeløse forklarede, at Natten imellem Søndag og Mandag den 16. og 17. Januar (Mordnatten) blev han vækket af sin Kone, der sagde, at der var nogen, som bankede paa Porten. Han stod da op, gik ud, lukkede Porten op, og udenfor stod der en Person, der saavidt

han kunde skelne, var lille af Vækst, og som spurgte om Vejen til Frederikssund. Noget længere udenfor Gaarden stod en anden Person, og efter at han havde vist dem Vej, bortfjernede de sig.

Matthias Worm og Frederik Larsen blev sag anholdt den 19. Januar, men atter løsladt den 1. Februar. Forhørene fortsattes til 2. Marts, men alle Spor endte blindt, og Herredsfoged de Coninck maatte give op.

Men ved kgl. Reskript af 5. Marts 1842 udnævntes konstitueret Assessor i Københavns Politiret Peter Munthe Brun til Kommissionsdommer. Dommeren satte første Gang Retten paa Skibby Kro i Overværelse af Vidnerne, Politibetjent Petersen og Kromanden i Skibby, Carlsen. Og først nu tog Begivenhederne Fart. Assessor Brun var en saare energisk og paagaende Politidommer, langt anderledes end Herredsfogden. De Forhør, han holdt i Ejbymordet, har han senere udgivet i Bogform som Vejledning for unge Jurister. Bogen viser os Kommissionsdommerens fænomenele Hukommelse, hans fortræffelige Overblik over de Bunker af Akter, der dyngede sig op, hans lynsnare Opfattelse og skarpe Blik for, hvornaar de skyldige var blevet »møre«. Han slap ikke en Skyldig eller et Vidne, før Brøden laa tilstaaet i alle Enkeltheder. Den 11. Marts 1842 tog Assessoren fat paa Opklaringen af det uhyggelige Ejbymord, og snart blev Billedet af Forbrydelsen trukket klart op.

Beboere fra Ejby og Omegn maatte møde og give Forklaring om de myrdedes Liv og Levevis. Det fremgik heraf, at Niels Jørgensen var kendt som en indesluttet, temmelig uomgængelig Slider, der ejede en Hest og selv pløjede sin lille Jordlod. Han modtog ikke Hjælp og gav ikke Hjælp til sine gode Naboer. Han og Konen var meget flittige og sparsommelige, de lagde Penge paa Kistebunden. Det blev fortalt, at efter Dagens Slid forfærdigede de stræbsomme Mennesker Lærred om Aftenen og kunde derved tjene 70 Rigsdaler om Aaret. Omegnens Folk vidste, at Niels Jørgensen havde sparet Penge sammen og nylig havde staaet i Begreb med at fæste en Gaard, hvor der skulde betaales 300 Rigsdaler i Indfæste.

Sognefoged Jørgen Jensen, Ejby, gav i Retten følgende gribende Forklaring til Protokollen: Liget laa paa Ansigtet, uden Hovedbeklædning, og var iført blaa Vadmeststrøje, sribet Hvergarns Vest, grønt, uldent Halstørklæde, Støvler, hvid, ulden Nattrøje og Skjorte af Blaarlærred. Da Sognefogeden ankom til Huset, stod Fordøren aaben. I Forstuen laa Drengen Jørgen, iført hvid, ulden Nattrøje, blaatærnet Skjorte, lange Strømper, blaa Vadmelsbukser, der ikke var knappet og kun bedækkede Benene fra midt paa Laaret til ned paa Fødderne, hvor de hang ned paa Træskoene. Ved Hovedet laa en Mængde Blod, der var løbet ud paa Gulvet og størknet. Ved hans Fødder laa Liget af hans Moder, iført grøn Vadmeststrøje, en ulden, kulørt Klokke, Blaarlærreds Særk, blaa, uldne Strømper, et lille tærnet Halstørklæde og Hue paa Hovedet. Ved Hovedet fandtes ligeledes en Mængde størknet Blod.

Stuens Møblement bestod af en Kasse, en Bænk, en Kiste, to Sengesteder uden Sengehimmel, en Stol, hvorpaa der stod et Dejtrug, et Bord og en Bilæggerkakkellovn. Kisten var brækket op og gennemrodet, og øverst i den laa en tom Tegnebog. En lille Hund stod bundet i Forstuen. Bag Kisten fandt man en bred, jernskæftet Kniv og en tømt Brændevinsflaske. Ude paa Stien omkring

Niels Jørgensens Lig var Sneen traadt sammen som efter en heftig Kamp, og baade mod Nord og Syd førte der Fodspor af to Par Støvler. Det ene Par Støvler var temmelig smag, nylig forsaalet og forsynet med smaa nye Sinker. Der var en Ophøjning i Sneen, hvor den nye Saal var syet til den gamle. Lige til Hælen var der et Indtryk i Sneen som af en Rem under Støvlen. Hælen var temmelig høj og gik spidst ned. Sporene var forsvundet, da det blev Tøvejr, og ingen havde i første Øjeblik tænkt paa at følge dem.

Rester af Mordvaabnet havde man ogsaa fundet. Fem Skridt fra Niels Jørgensens Lig laa Esblikket til en Geværlaas, hvori der var en lang Skrue og et Stykke Træ som af en Kolbe. Mordet var aabenbart sket ved Slag af et Gevær, der under Kampen var gaaet i Stykker. Støvlerne, den jernskæftede Kniv, Brændevinsflasken og Geværstumperne - det var de Spor, Assessor Brun havde at arbejde med.

En Tjenestedreng fra Kyndeløse forklarede, at han Søndag Aften Kl. 10 for sin Husbond havde været hos Naboen for at laane nogle Jernkiler, og da han var kommet 50 Skridt paa Tilbagevejen, hørte han et Skud, der tydelig nok var af et Gevær, som endogsaa lod til at være stærkt ladet, og Skuddet kom fra sydlig Retning. Han blev ved med at gaa, men var næppe gaaet tre Skridt, før han hørte et Slag og derefter en Mængde Slag, der fulgte meget hurtigt oven paa hinanden. Saa snart det første Slag hørtes, lød et frygteligt gennemtrængende Skrig som af et Menneske, der myrdes, og for hvert af de følgende Slag lød der Skrig og Jamren, der dog blev svagere og svagere og ved det sidste Slag næppe var hørlige.

Straks da han kom hjem, fortalte han til Tjenestekarlen Frederik, hvad han havde hørt, og mente, det var et Menneske, der var blevet myrdet. Men da Frederik lo ham ud og sagde, det maatte være en Ræv eller Grævling, der blev skudt, lod han sig dermed berolige og gik til Sengs. Paa samme Tid hørte han Hundene hos Naboerne Johs. Olsen og Jørgen Larsen gøre et skrækkeligt Spektakel.

Assessor Brun kunde konstatere, at Morderen eller Morderne maatte være kendt af Niels Jørgensen, idet hans Fodspor tilkendegav, at han frivilligt havde fulgt dem til Aaen for at vise dem over Broen.

Gaardmand Ole Larsens Kone, Mariane Christensdatter, forklarede, at hun ofte kom i Niels Jørgensens Hus. Han havde flere Gange laant hende Penge, indtil en halv Snes Rigsdaler ad Gangen, men altid imod Pant. Hun erklærede bestemt, at den jernskæftede Kniv ikke tilhørte ham.

Smed Jacob Sørensen, Rye, og Smed Søren Pedersen, Ejby, sagde, at de aldrig havde haft den fundne Geværlaas til Reparation, og da Geværet nylig var blevet istandsat, var Morderen altsaa ikke her fra Egnen. Smed Niels Ejlersen, Sonnerup, og Smed Peder Jensen, Ordrup, havde heller ikke haft dette Gevær til Reparation.

Ungkarl Rasmus Frandsen, som boede hos sin Moder, Frands Rasmussens Enke, Ejby Mark, oplyste, at han Søndag Aften i Mørkningen, da han kom uden for Huset, saa to Personer komme gaaende ad Fodstien, jævnt og raskt. De var omtrent lige høje, middelhøje. Den, der gik nærmest ved Husene, var rødmosset af Ansigtssfarve og havde en lille Næse; han var iført blaa Trøje og

Benklæder, Støvler og laadden Hue. Personerne var ikke af Omegnens Folk, som ellers plejede at gaa paa Stien. Han saa dem gaa ad Fodstien ud for Peder Kruses Hus, men gik saa ind i Huset og ved ikke, hvor de blev af senere.

Morderne var altsaa kommet nordfra og kendte Niels Jørgensen. Man vil erindre, at Herredsfoged de Coninck havde ladet to Personer arrestere og igen løsladt disse, nemlig Worm og Frederik Larsen fra Venslev. Frederik Larsen var i Familie med Niels Jørgensens Kone. Husmand Niels Rasmussen, Langtved, mødte nu for anden Gang og forklarede: Dagen efter, at Worm og Frederik Larsen var arresteret, kom Frederik Larsens Fader og Søren Olsens Enkes Søn, Peder Sørensen af Venslev, ind til ham og gav sig det Ærinde, at de vilde have ham til at hjælpe sig med at læsse en Ask, som Frederik Larsens Fader havde købt i Ryegaard Skov, men han antog, at deres egentlige Ærinde var at udfritte ham. Bødkerens Fader ytrede da, at hvis det var hans Søn, der havde forøvet Mordet, skulde Fanden knække hans Hals.

Efter at Worm og Frederik Larsen var løsladt, kom Niels Rasmussen Fastelavns Mandag til Venslev, fordi han vilde se, om han ikke kunde komme Gerningsmændene paa Spor. Han gik ind til Gaardmand Søren Olsens Enke, hvor alle Byens Gaardmænd var til Huse for at holde Gilde, og her blev han. Noget senere kom Worm derind og talte da til ham og bebrejdede ham, at han havde opfundet noget imod ham, saa han var blevet arresteret, men ytrede i denne Forbindelse, at det var godt, for nu havde Øvrigheden frikendt ham. Niels Rasmussen svarede, at han kunde ikke frikende ham, og Worm blev da tavs og forsvandt fra Gildeshuset, men han turde ikke gaa hjem om Natten af Frygt for at blive overfaldet og blev derfor hos Enkens ældste Søn Peder Sørensen.

Niels Rasmussen bemærkede yderligere, at Frederik Larsens Fader havde i Kommission for Niels Jørgensen at købe en Gaard, og at han saaledes vidste, hvor mange Penge denne havde, og paa en Maade var han beslægtet med Niels Jørgensen, da dennes Kone var et Plejebarn af Bødkerens Kones Moder.

Gaardmand Hans Sørensen af Kyndeløse kom med et nyt Spor. Han havde Dagen efter Mordet 8 Skridt fra Mordstedet fundet 3 Stykker uldne Klude som af en Forladning, men havde glemt at anmelde dette.

Kommissionens Møder blev efter de sidste Oplysninger henlagt til Skibby, hvor Retten blev sat allerede samme Dag, den 16. Marts 1842, og hvor det fældende Spor af Morderne kom frem. Assessor Bruns Medarbejder, Betjent Petersen, kom en Dag rent tilfældigt ind hos Urmager Bromberg, Neder-Draaby, der mente, at den paa Mordstedet fundne Geværhane var af samme Størrelse og Facon som en, han havde haft, men som gennem flere Mellemsalg var kommet Worm i Hænde. Urmageren havde for at faa Hanen til at sidde fast foretaget 4 Hug med en Mejsel, og Sporene af 4 saadanne Hug fandtes paa Rester af Kolben, der var fundet paa Mordstedet.

Denne Oplysning var selvfølgelig af største Betydning og syntes tilstrækkelig til at fælde Worm. Urmagerens Kone kunde ogsaa bevidne, at hun kendte Geværhanen som den, der havde siddet paa hendes Mands Gevær.

Imidlertid mødte Ungkarl Hans Jensen, Gerlev, der havde købt Bøssen direkte af Bromberg, og erklærede, at han ikke bestemt kunde sige noget om Hanen, men det fundne Esblik var ikke det samme. Hans Broder, Lars Jensen, sagde noget lignende, og endelig mødte de to Brødrers Husbond, Gaardmand Lars Hansen af Gerlev, og erklærede, at de paa Mordstedet fundne Dele slet ikke hørte til det Gevær.

Beviset mod Worm faldt saaledes fra hinanden igen. Men efterhaanden pegede dog alle Spor mod Venslev, hvor Worm boede.

Husmand Niels Rasmussen, Langtved, havde jo valgt Venslev, da han tog ud som privat Opdager. Denne Mand havde sine Anelser, eftersom han havde flere Gange udtalt, at han vilde lade sit Hoved skære af paa en Skærekniv, hvis ikke det var 2 ud af 4, der havde begaaet Mordet. Niels Rasmussen, kaldet »Bukse-Niels«, maatte forøvrigt døje meget for sin Overbevisning. Det viste sig snart, at Skibby var det rette Sted som Basis for alle de Undersøgelser, der i denne Sag var paakrævet. En saa dygtig Snushane som Betjent Petersen skulde snart faa noget positivt ud af de Rygter, der gik om Venslevfolket.

Mange haarrejsende Historier fortaltes, om Faar, der forsvandt fra Indelukker, og Gæs, Ænder og Høns fra Hønsesusene, og naar Egnens Folk passerede Venslev med Varer i Vognen, blev disse tyvstjaalet af de Venslevfolk. Engang forsvandt fra Svanholm en Del nyt Lærred, som Politiet ved Husundersøgelse fandt hos »Skrædderen« Carl Larsen, den tidligere anholdte Frederik Larsens Broder.

Venslevkarlene var kendt over hele Omegnen som rigtige Slagsbrødre, de søgte ved alle Gilder at yppe Klammeri, saa der kunde blive Slagsmaal. De unge Karle fra Karlebyerne drog i Flok og Følge til Rendebæk Færgetro for at klapse de Venslevkarle godt af, og saadanne Gilder blev til vilde Slagsmaal.

Betjent Petersen, der fik alle Historierne ved Opholdet i Skibby, forstod at samle det værdifulde Stof. Han fik ogsaa at vide, at »Skrædderen« et Par Dage efter Mordet havde været inde paa Kroen og givet Brændevin til alle Kroens Gæster, og Folk fortalte, at »Skrædderen« havde haft mange Penge mellem Hænder og ved Marked i Frederikssund givet sin Kæreste store Foræringer. »Skrædderen« havde efter Mordet ikke arbejdet, men sviret og festet.

Den 17. Marts 1842 foretog Assessor Brun en Masseanholdelse i Venslev, baade Gaardmænd, Husmænd og Tjenestekarle maatte drage i Arresten til stor Bestyrtelse for de øvrige Beboere. Men der skulde ske mere Sensation den Dag. Da man hos Hjulmand Jens Simonsen sad og spiste til Middag, saa man Kommissionen komme spadserende ned ad Venslev Gade. Jens Simonsens Søn, Chr. Jensen, sprang ligbleg op fra sin Plads. »Hvad er der dog i Vejen med dig«, sagde hans Moder, »du har da ikke noget at være bange for«. »Nej, det har jeg ikke«, sagde Sønnen og satte sig igen. Men kort efter kom Kommissionen ind til Jens Simonsen, og Assessor Brun spurgte Chr. Jensen, om han vilde vise dem den Bøsse, han for kort Tid siden havde købt af Jægeren paa Svanholm,

Hans Bolt. Chr. Jensen svarede, at den var stjaalet fra ham en Dag, han havde glemte den ude i Huggehuset. Nu blev der foretaget en Husundersøgelse, og i Chr. Jensens Dragkiste blev der fundet en Pose med Specier og Sølvpenge. Derefter blev Chr. Jensen og Jens Simonsen arresteret.

Et saare vigtigt Vidne blev Husmand og Jæger paa Svanholm Hans Bolt, der bestemt erklærede, at den paa Mordstedet fundne Hane var Hanen til en lille Haglbøsse, han havde laant Chr. Jensen en Tid forinden Mordet.

Avlsforvalter Niels Peter Jensen, Svanholm, kunde med Bestemthed bekræfte Hans Bolts Erklæring, og hermed var Forbryderne fældet. Men foreløbig nægtede baade Chr. Jensen og Carl Larsen alt vedrørende Ejbymordet.

De øvrige Vidner bragte ogsaa mange interessante Ting med vidnefaste Udsagn for Dagen, der karakteriserede Venslevfolkets forbryderiske Tendenser.

Betjent Petersen fandt under Bilæggerovnen i Jens Simonsens Hus et Par blaa, uldne Klude af samme Stof som dem, der var brugt til Forladning i Mordvaabnet.

Ungkarl Hans Andersen, Venslev, forklarede, at Kristi Himmelfartsdag 1840 henimod Mørkningen var han til Stede, da der opstod Uenighed mellem Carl Larsen og Søren Jensen, efter at de havde spillet Kegler. Søren Jensen kastede Carl Larsen omkuld uden dog at slaa ham, hvorpaa Carl Larsen greb i sin Bukselomme og tog en stor jernskæftet Kniv op med Bladet aabent. Da det var Carls Hensigt at bruge Kniven, løb Hans Andersen til og holdt hans højre Arm, medens Simon Olsen vristede Kniven ud af Haanden paa ham. Der var 12-13 Mennesker, der stod i Klynge og saa derpaa. Simon Olsen kastede Kniven langt bort, for at Carl ikke skulde faa fat i den igen, men Carl fór da til og bed Søren i Kinden, og for at han ikke skulde bide Stykket ud, tog Hans Andersen fat i Munden paa ham og vristede Tænderne ud af Søren. Kind. Søren gav saa Carl en paa Øret.

Ungkarl Jens Andersen forklarede, at da han sidste Sommer i Høchstens Tid var til Stede ved et Gilde hos Tolver Sørensens Enke paa Venslev Mark, kom Carl Larsen med et Par andre Karle derind ved 10-Tiden om Aftenen. De tre Personer begyndte straks at tumle omkring i Gaarden, som om de vilde slaas, hvorfor han gik ud af Gaarden. Pigerne paa Gaarden, Ane Kristine Jensen og Ane Margrethe Hansdatter, kom da uden for Porten til ham og sagde, at de søgte efter en inde i Gaarden, og det vist var ham. Han gik saa med Pigerne og Niels Petersen Jæger ind i Gaarden, men næppe var han kommet ind, før Carl løb imod ham, slog Kasketten af Hovedet og slog ham derpaa bag i Hovedet enten med en Kniv eller Nøgle, og da han tog sig op til Hovedet, følte han, at han blødte. Han tog sin Kasket op, men han sagde intet til Carl, gik derefter hen til Laden, hvor Gildet stod, men ligesom han kom hen til Ladedøren imellem en Mængde Mennesker, fik han to Slag i Hovedet, saa han blødte stærkt. Han kunde kun med yderste Møje slæbe sig hjem og bar endnu to Fordybninger ind i Hovedet, hvor han fik Saarene. Forøvrigt var Carl mest forbitret paa ham, fordi han mente, at han havde søgt at gøre sig gode Venner med hans Kæreste.

Ganske mærkeligt var det, at alle de Vidner, som blev afhørt om disse to Slagsmaal, ikke syntes

oprørt over det skete. Folk fra Venslev-Eggen, der har hørt Fædrene fortælle om den Tid, siger, at ved Ungdomsgilderne gik det altid voldsomt til, navnlig ved Fastelavnsgilderne, som var S sammenskudsgilder, hvor de unge Karle red rundt og samlede ind til Gildeslauget. Til Gilderne mødte alle: Gaardmænd, Husmænd, Tjenestekarle, Tjenestepiger og Gaardmandsdøtre. Ved disse Gilder, hvor man dansede paa Loen, blev der serveret Brændevin og Æggesøbe i Overflod. En gammel Husmand var Spillemand og sad Nætter igennem og filede paa sin Violin, idet et saadant Gilde ofte varede 2-3 Dage. Imellem Dansene drak de unge Karle Brændevin og sloges. Bødker Lars Larsen gav sin Søn Carl Larsen et meget ringe Skudsmaal og meddelte Retten, at hans Søn havde slaaet ham flere Gange, sidste Gang med en Kniv eller Nøgle over det ene Øje, saa han segnede om mod en Bryggerkedel. I den Anledning vilde han melde sin Søn til Sognefogden, men derover blev hans Kone saa vred, at hun ikke vilde have Aftensmad og gik bort og laa ude om Natten. Han sagde yderligere, at han havde advaret sin Søn mod den Kæreste, han havde, da hun var et liderligt Fruentimmer, og saafremt Carl maatte have gemt Penge et eller andet Sted, maatte det være hos hende.

I Retten udspilledes nu en voldsom Kamp mellem Lars Larsen og hans Kone. Lars Larsen fremkom med Beskyldning paa Beskyldning mod sin Søn og Chr. Jensen som dem, der havde forøvet Mordet paa Niels Jørgensen og hans Familie. Lars Larsens Kone, Karen Olsdatter, gjorde alt for at redde Sønnen. Dommeren havde hende i et langt Forhør, hvor han i timevis krydsforhørte hende, og hvor det i Protokollen hedder, at han gentagne Gange »alvorligt formanede anholdte til Sandheds Følge«. Men Carl Larsens Moder nægtede alt.

Til sidst havde Assessor Brun kørt saadan rundt med Skrædderens Moder, at hun havde indviklet sig i haabløse Modsigelser. Assessor Brun fik dog meget sparsomme Oplysninger om hendes Søn, som hun kæmpede helt modigt for at frelse for Dom. Faderen fortalte baade løst og fast om alt, hvad han vidste og alt, hvad han havde hørt om Sønnen. Carl Larsen selv nægtede alt. Vægter Knud Andersen, Svanholm, forklarede, at han den Søndag Aften, som Mordet skete, havde været inde hos Chr. Jensens Fader, Hjulmand Jens Simonsen, der ogsaa holdt Smugkro. Efter hans Ankomst kom Chr. Jensen ind i Stuen og spurgte sin Fader, om han maatte gaa med Carl Larsen paa Jagt, hvilket Faderen ikke syntes om, men i det samme kom Carl Larsen ind i Stuen og bad Jens Simonsen, om Christian maatte følge med; de skulde ikke længere end til Møllerhanses Lod paa Venslev Mark. Jens Simonsen sagde saa: »Ja, saa skal I komme tidlig hjem, til vi gaar i Seng, for saa lukker vi«, hvortil begge svarede, at det skulde de nok, og Carl føjede til, at de nok skulde have en »Rødsæg« med.

Christian gik da op i den øverste Stue, og da han kom tilbage, var han iført Støvler og havde Gevær, Krudt og Hagl med sig. Han lagde da Trøjen paa Væven og gav sig til at lade sin Bøsse. Man syntes, at Carl og Christian lo til hinanden, da de gik ud, som om de havde noget hemmeligt tilsammen.

Pigerne paa Skibby Kro forklarede, at baade Chr. Jensen og Carl Larsen nogle Dage efter Mordet havde brugt mange Penge til Brændevin. Flere Vidner kendte den jernskæftede Kniv fra Mordstedet som Carl Larsens. Sognefogden i Ejby mente, at et Par af Chr. Jensens Støvler var de samme, som

havde sat Spor i Sneen paa Mordstedet, og i Retten fandtes endnu Blodpletter paa det Sæt Tøj, som flere Vidner havde set Carl Larsen have haft paa Mordaftenen. Men Moderen paastod fremdeles, at Blodet var der ikke den Søndag Nat, Carl kom hjem. Blodet maatte være kommet senere, for Carl led saa meget af Næseblod.

Chr. Jensens Moder hævdede først, at hendes Søn var kommet hjem fra Jagt Kl. 10½ om Aftenen, men maatte senere indrømme, at det vist var senere, og endelig til sidst, at det var meget sent.

Carl Larsens og Chr. Jensens Jagttur hin Søndag Aften kunde følges endnu et Stykke Vej, efter at de var gaaet fra Jens Simonsens Hjem. Gaardmand Anders Jørgensens Kone, Else Pedersdatter af Venslev, der ogsaa ulovligt udskænkede Brændevin, forklarede, at Søndag Aften den 16. Januar Kl. mellem 5 og 6 kom Chr. Jensen og Carl Larsen ind i Stuen, hvor Carl spurgte: »Her er nok intet Selskab i Aften?« Han forlangte saa at laane en Flaske og vilde paa denne have en halv Pot Brændevin, som han fik; derefter gik de bort. Om Eftermiddagen havde de været der og drukket en halv Pot Brændevin, og ogsaa om Formiddagen havde Carl været hos hende og drukket Brændevin. Dagen efter kom Carl med Flasken, som han havde laant, og paa hendes Spørgsmaal, hvor han og Chr. Jensen havde været Aftenen tilforn, da de havde saadan et Hastværk, svarede Carl Larsen, at de havde været ude at fange Spurve.

Else Pedersdatters Døtre forklarede, at Chr. Jensen hin Aften havde haft Gevær med, som han satte fra sig og bemærkede til Pigerne, at det var ladet. Christian var tavs og sagde ikke et Ord, hvorimod den flotte, livlige Skrædder havde holdt »Spas« med de unge Piger. Under denne Fjasen havde Chr. Jensen kaldt paa Carl, hvorefter de begge forsvandt, hvorhen vidstes ikke. Den 17. Marts 1842 blev Retten sat paa Skibby Kro, hvor Forhørsdommeren udfoldede sig i al sin Grundighed og Vælde og bestemte sig til at slaa et afgørende Slag i denne saa indviklede Kriminal-sag.

Først blev der afhørt en Del Vidner, og derefter blev Hjulmand Chr. Jensen hentet fra Arresten. Han kom i et langt Forhør, der strakte sig til langt ud paa Natten, men stadig nægtede han sig skyldig. Dog, som Timerne gik, indviklede han sig i saa mange Modsigelser, at det hele blev haabløst for ham; aldrig før havde han faaet saadan en kras Omgang af den kloge og temperamentsfulde Assessor. I Forhørsprotokollen staar der kort og knapt: Arrestanten vedgaar, at han har gjort sig skyldig i det forøvede Mord.

Han forklarede, at han og Carl Larsen havde udført Gerningen. Allerede for et kvart Aar siden havde Carl Larsen opfordret Arrestanten til at være meddelagtig i at tage Niels Jørgensens Penge og slaa hele Familien ihjel, men han havde stadig vægret sig derimod og nægtet at bestemme Dagen, da de skulde fuldbyrde Mordet. Først om Søndagen, som Mordet blev udført om Natten, gav han sit Samtykke straks efter Middag i sit Værksted, hvor han stod alene, da Carl kom derind. Carl foreslog, at han skulde tage sin Bøsse med og ytrede, at han vilde skyde Manden i hans eget Hus og derefter slaa Konen og Barnet ihjel og føjede til, at der var 3 à 400 Rbd. at hente, og at Huset laa saa afsides, at man uforstyrret kunde udføre Gerningen. Carl bestemte da samme Aften til Udøvelsen af Mordet.

Efter en halv Times Samtale, hvor Planen blev drøftet, gik de over hos Anders Jørgensen og spillede »Brus« med ham en Times Tid. Derefter gik de begge til Chr. Jensens Faders Hus for at vande Kreaturerne, imens Carl gik ind i Stuen. Chr. Jensen forklarede videre Ordskiftet mellem ham og Faderen angaaende Jagten. Han gik derefter op i Øverste-Stuen, iførte sig sin blaa Trøje med blanke Knapper og sine Sko, tog Krudtet, som laa i et Papir i Vinduet, og gik ind i Stuen, hvor han ladede sin Bøsse med Krudt og tog Forladning af en Klud under Kakkellovnen. Derefter gik de begge over hos Anders Jørgensen og købte en Flaske Brændevin, som de betalte med 9 Skilling. Carl tog Flasken i Lommen, og saa gik de op ad Gaden imod Bødkerens Hus, hvor Carl gik ind og tog sine Støvler paa, da han kun havde Træsko paa.

Nu fortsattes Vejen over Vejleby til Vellerup, videre til Vejle-Møllehusene og derfra markløs til Ejby Niark. De kom ikke forbi nogle Byer, hvorimod de passerede over Aaen ved Ejby paa et Brædt. De passerede saa en Fodsti, der gik tæt forbi Niels Jørgensens Hus, og kom til et Tværdige i Nærheden af Aaen, men Carl talte ikke om, at her skulde Niels Jørgensen ud og slaas ihjel, og ikke, som han tidligere havde omtalt, at han skulde skydes i Hjemmet.

Da de kom til Niels Jørgensens Hus, var Døren lukket, og Carl bankede med Haanden paa Døren, idet han havde Bøssen, som han havde faaet af Chr. Jensen et Stykke derfra, i den ene Haand. Han havde kommet en Kugle samt Forladning af noget Uld i Geværet. Niels Jørgensen kom ud og lukkede op fuldt paaklædt og havde tillige Hue paa og spurgte, hvem det var. Carl svarede da, at det var Bødkerens Søn, Carl Skrædder af Venslev, men talte intet om Chr. Jensen, som var med, hvorfor Niels Jørgensen lukkede dem ind, og Klokkeren kunde vel være otte, da de ankom til Huset.

Carl bød God Aften, og Chr. Jensen satte sig ved Bænken mod Vinduet. Carl og Niels Jørgensen begyndte at snakke med Familien, og Skrædderen fortalte, at han havde været i Holbæk og købt sig den Bøsse, han havde med. Derefter blev der snakket om Familieforhold, og saa blev der dækket Bord med Smørrebrød, som de spiste, hvorefter Carl tog Brændevinsflasken og skænkede til dem alle. Niels Jørgensen ytrede, at han ogsaa havde Brændevin og tog en Flaske frem, som der dog kun blev drukket en Snaps af, hvorimod Carl skænkede hyppigt af sin Flaske for Niels Jørgensen, der drak en 3-4 Gange, medens Carl og Chr. Jensen hver kun drak en Snaps. Niels Jørgensens Kone sagde da til sin Mand, at han maatte ikke drikke mere, for han kunde ikke taale saa mange Snapse, hvorefter han heller ikke drak mere. Der blev igen snakket om ligegyldige Ting til Kl. 10, uden at Carl havde gjort Tegn til at skyde Niels Jørgensen.

Niels Jørgensen og Kone skulde nu gaa i Seng, og Niels Jørgensen tilbød, at de kunde ligge der om Natten og gaa bort ved Daggry, men Carl svarede, at det var vist ikke værd, de kunde godt gaa hjem, hvorpaa Konen svarede, at det havde de ogsaa bedst af. Carl sagde, at de kendte ikke Stedet, hvor de skulde over ved Aaen, hvorefter Niels Jørgensen tilbød dem at vise dem Vejen. De bød saa God Nat til Konen, og Niels Jørgensen tog sin laadne Hue og sine Vanter og gik foran ud ad Døren, medens Carl gik bagefter, og Chr. Jensen gik sidst ud, hvorefter Konen lukkede Døren. Da de var kommet en Snes Skridt fra Tværdiget ned mod Aaen, hørte Chr. Jensen et stærkt Knald, uden at han havde set, at Carl tog Bøssen op til Kinden. Straks efter Knaldet vendte Niels Jørgensen, der gik en 3-4 Skridt foran Carl, sig om, tog sig til Hovedet og sagde til Carl i en jamrende Toner »Hvordan er

det dog, du gaar med Geværet?»

I det samme vendte Carl Bøssen om, tog fat i Løbet og slog med Kolben Niels Jørgensen et Slag i Hovedet, saa Huen faldt af og Niels Jørgensen sank i Knæ. Derefter slog Carl ham 5-6 Slag i Hovedet med den tykke Ende af Bøsseløbet. Ved hvert Slag skreg Niels Jørgensen frygteligt, og da han havde faaet 5-6 Slag, faldt han til Jorden, men kom op igen og tumlede nogle Skridt frem, men Carl slog ham atter en 5-6 Slag med Enden af Løbet, hvorved Niels Jørgensen faldt ned i Grøften under Diget. Her stod han et Øjeblik, men faldt saa næsegrus om med Armene udbredt for sig til Siderne i Grøften, hvorpaa Carl sprang hen og traadte ham paa Halsen. Carl rørte derefter ved Niels Jørgensen for at overbevise sig om, at han var død og gav sig derefter til at lede efter Stumperne af den ituslaaede Bøsse for ikke at efterlade sig noget Spor. Han fandt de fleste af Stumperne, men Resten kunde de ikke finde, hvortil Carl bemærkede, at det var skidt; men da de ikke kunde finde disse Dele, gik de tilbage til Niels Jørgensens Hus.

Konen, der sad og vandt Garn, blev meget forskrækket, da hun saa dem, jamrede sig og spurgte efter sin Mand, hvorpaa Carl svarede, at han kom snart. Konen raabte da Barnet ved Navn og sagde, han skulde staa op og gaa hen til Naboen og bede ham komme hen til hende, og selv begyndte hun at røre paa sig, som hun vilde ud ad Døren. Carl stak hende da med en Kniv i Brystet. Chr. Jensen kunde ikke se, hvor Langt han stak Kniven ind, eller om der kom Blod, men Konen faldt straks om paa Gulvet med en jamrende Lyd, saa vidt lian husker paa Ryggen, hvorpaa Carl slog hende med Bøssepipen. Carl vendte sig nu mod Drengen, der var kommen op paa Gulvet og stod og skreg, da han saa Moderen blev slaaet. Carl trak ham da fra Sengen, som han stod ved, ved Vesten ud paa Gulvet og slog ham et Slag med Bøssepipen lige i Hovedet, saa han faldt til Gulvet med Hovedet op mod en Kiste, og her fik han et Par Slag til, hvorefter han laa roligt.

Videre forklarede Chr. Jensen, hvorledes de gennemrodede Huset for at finde Pengene, som de delte og derefter gik hjem. Geværstumperne smed de i en Mose, og Carl vaskede sine Hænder i Sneen. De skiltes ved Hjulmandens Hus.

Carl Larsen tilstod snart efter. Gennem hans Beretning fremgaar det, at Mordene er begaaet med en grusom Raahed og Brutalitet, men det fremgaar ogsaa gennem hans Tilstaaelse, at Chr. Jensen ikke alene har set til under Mordet, men har slaaet baade Niels Jørgensen og hans Søn. Begge Morderne maatte op til Ejby for at vise paa Gerningsstedet, hvordan de havde begaaet Mordet. Sognefoged L.P. Bigaards Bedstefader, Ole Larsen, som til sine sidste Dage var stærkt optaget af denne grufulde Begivenhed, har berettet herom: Efter Besigtigelsen paa Mordstedet kom begge Morderne over til Bigaarden og blev under Bevogtning anbragt en i hver af Gaardens Tærskeloer. Assessor Brun talte til Forbryderne i en meget skarp Tone og sagde til Ole Larsens Kone: »Giv de Skarner et Par Humbler Mad, imedens vi afhører nogle Vidner«.

Chr. Jensen angrede sin Brøde og var meget nedbøjet, hvorimod Skrædderen var meget fræk som altid. Kommissionsdomstolen dømte Chr. Jensen og Carl Larsen til at have deres Liv forbrudt og til at lægges paa Stejle og Hjul. Denne Dom stadfæstede Højesteret, men Kongen benaadede Morderne til at blive simpelt halshugget.

Paa Egnen var der blevet udbredt en Skræk, saa Beboerne knapt turde lægge sig til Sengs om Aftenen af Frygt for lignende Ugerningsmænd, som man nu vidste fandtes i det saakaldte »Rævehæred«.

Det blev bestemt, at Henrettelsen skulde foregaa paa Galgebakken ved Roskilde den 22. Marts 1843. En Del Sognefolk fra Rye Sogn blev tilsagt at møde for at danne første Kreds om Retterstedet og blev forsynede med Pigkæppe. Flere saadanne Kredse med dette Forsvarsvaaben blev opstillet om Galgebakken, hvor Henrettelsen skulde fuldbyrdes.

Folk fra Omegnen flokkedes om Retterstedet allerede fra tidlig Morgenstund. Det blev fortalt, at da Vognen med de bundne Mordere kørte ned ad Olsgebakken, strømmede Folk foran for at komme tidsnok til Galgebakken. Carl Larsen rejste sig da lidt op og raabte: » I behøver ikke at skynde jer saa stærkt, for der bliver intet af det, før jeg kommer«.

Efter at Præsten havde talt med Chr. Jensen før Henrettelsen, faldt han fuldstændig sammen, hvorimod Skrædderen, Carl Larsen, smilende sendte et Blik over den store Forsamling og strøg sit smukke, kraftige Haar til Side, før han lagde Hovedet paa Blokken.

Hjulmanden, Chr. Jensen, havde Egnens Folk faaet Medfølelse for, og der var efter Sigende indsendt Ansøgning til Kongen om Benaadning. Man paastod ogsaa, at Bevillingen var givet, men først kom Myndighederne i Hænde, efter at Chr. Jensen var halshugget. Paa Egnen sang man en Vise, som Hjulmanden havde digtet i Fængslet, hvori der er nedlagt mange gode Tanker. I et Vers siger han: Den Tid er kommet, mit Blod skal springe, paa Blokken jeg nedknæle maa. Jeg hører Dødens Klokker ringe, jeg er beredt og skal af Sted.

Da Carl Larsen gik op ad Trappen til Retterstedet, sagde han til Præsten med høj Røst: »Hils Assessor Brun. Havde vi haft en dygtig Politimester her paa Egnen, stod jeg ikke her. Vi troede jo, vi kunde gøre, hvad vi vilde«.

Disse sande Ord blev bekræftet den 9. Oktober samme Aar, da Kommissionsdommerne Munthe Brun og Møllerup dømte 41 Mænd og Kvinder fra Venslev By, som havde begaaet 178 Tyverier. Af disse var der 16 Mænd og Kvinder til Forbedringshuse fra 1 til 16 Aar, ellers simpel Fængsel, 2 nøjedes med Mulkter og kun 2 af de tiltalte blev frifundet.

Hvorledes er nu en Bys Befolkning kommet saadan ind paa Forbryderbanen? Efter Assessor Bruns Undersøgelser synes alle disse Forbrydelser og flere planlagte at kunne føres tilbage til ungdommelige Frugtttyverier, der efterhaanden gik over til alvorligere Forseelser.

Carl Larsens Ord til sin Farbroder »Strandbødkeren«: »At slaa Folk ihjel, det er jo ikke andet, end hvad Nationerne gør, naar de fører Krige; den ene Nation vil have, hvad den anden ejercc vidner i høj Grad om fuldstændig Mangel paa Moral. Vi maa mindes hans Ord til Præsten: »Havde vi haft en dygtig Politimester her paa Egnen, stod jeg ikke her«. Der manglede i Datidens Hornsherred et

effektivt Øvrighedstilsyn og Indskriden mod de mange. Smugudskænkninger af Brændevin.

Assessor Bruns Navn vil i Hornsherreds Historie ikke glemmes, idet denne dygtige og grundige Politimand fik ryddet godt op og slaet fast for Befolkningen, at Lov er Lov, og Lov skal holdes.

En tavle på Rye kirkegård beretter kortfattet om drabene. Foto: Kurt Kobæk Larsen.

Bagsiden af tavlen. Foto: Kurt Kobæk Larsen.